

רקב עצמות קנאה

ספר משלי פרק יד (ל) חיי בשרים לב מרפא ורקב עצמות קנאה:

1. מסכת אבות פרק ד

(כא) רבי אלעזר הקפר אומר, הקנאה והתאווה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם

2. ספר מלכים א פרק ג

(טז) אז תבאנה שתיים נשים זנות אל המלך ותעמדנה לפניו: (יז) ותאמר האשה האחת בי אדני אני והאשה הזאת יושבת בבית אחד ואלד עמה בבית: (יח) ויהי ביום השלישי ללדתי ותלד גם האשה הזאת ואנחנו יחדיו אין זר אתנו בבית זולתי שתיים אנחנו בבית: (יט) וימת בן האשה הזאת לילה אשר שכבה עליו: (כ) ותקם בתוך הלילה ותקח את בני מאצלי ואמתך ושנה ותשכיבהו בחיקה ואת בנה בני אשר ילדתי: (כב) ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי ובגד המת הזאת אמרת לא כי בגד המת ובני החי ותדברנה לפני המלך: (כג) ויאמר המלך זאת אמרת זה בני החי ובגד המת הזאת אמרת לא כי בגד המת ובני החי: (כד) ויאמר המלך קחו לי חרב ויבאו החרב לפני המלך: (כה) ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי לאחת ואת החצי לאחת: (כו) ותאמר האשה אשר בנה החי אל המלך כי נכמרו רחמיה על בנה ותאמר בי אדני תנו לה את הילד החי והמת אל תמיתהו וזאת אמרת גם לי גם לך לא יהיה גזרו: (כז) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתהו היא אמו: (כח) וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט:

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף י עמוד ב

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

רס"י

משקל שני סלעים - ללא דוקא נקט, כחלמילי רבינו יצחק הלוי מלחמי: כחונת פסים - סביב פס ידו נקן מילתו, וללא כל הכחונת.

4. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כא עמוד א

ואמר רבא: האי מקרי ינוקי דגריס, ואיכא אחרינא דגריס טפי מיניה - לא מסלקינן ליה, דלמא אתי לאיתרשולי. רב דימי מנהרדעא אמר: כ"ש דגריס טפי, קנאת סופרים תרבה חכמה.

5. ספר מסילת ישרים פרק יא

הקנאה גם היא אינה אלא חסרון ידיעה וסכלות, כי אין המקנא מרויח כלום לעצמו וגם לא מפסיד למי שהוא מתקנא בו, ואינו אלא מפסיד לעצמו וכמאמר הכתוב שזכרתי (איוב ה): ופותה תמית קנאה. ואמנם, יש מי שסכלותו רבה כל - כך עד שאם יראה לחבירו איזה טובה יתעשה בעצמו וידאג ויצטער עד שאפילו הטובות שבידו לא יהנוהו מצער מה שהוא רואה ביד חברו, והוא מה שאמר עליו החכם (משלי יד): ורקב עצמות קנאה. אמנם, יש אחרים שאינם מצטערים וכואבים כל - כך, אף - על - פי - כן ירגישו בעצמם איזה צער ולפחות יתקדר רוחם בראותם אחד עולה איזה מעלה יתירה אם לא יהיה מאוהביו היותר דבקים לו, כל - שכן אם מאותם אשר אין לו אהבה רבה עמו הוא, כל - שכן אם יהיה גר מארץ אחרת. ותראה שבפיהם אפשר שיאמרו דברים כשמחים או מודים על טובתו, אך לבם רעה בקרבם. והוא דבר ידוע על הרוב ברוב בני האדם, כי אף - על - פי שלא יהיו בעלי קנאה ממש, אמנם, לא ניקו ממנה לגמרי, כל - שכן אם בעל אומנותו מצליח בה, שכבר כל אומן סגל לחבריה (ס"ד יט), וכל - שכן אם מצליח בה יותר ממנו. ואמנם, לו ידעו ולו יבינו כי אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא (יומא לח), והכל כאשר לכל מה' הוא כפי עצתו הנפלאה וחכמתו הבלתי נודעת, הנה לא היה להם טעם להצטער בטובת רעיהם כלל.

6. שבת דף קנ"ב ע"ב

.....דכתיב +משלי יד+ ורקב עצמות קנאה כל מי שיש לו קנאה בלבו - עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו - אין עצמותיו מרקיבים.

הייב קני
אלה יסעו
סע
Cse

7. מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יח פסוק (כג)

ר' סימאי אומר הדין לאמתו נראה כמטיל קנאה בין הבריות ואינו אלא נותן שלום ביניהן שנ' אלה הדברים אשר תעשו וג' אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם (זכ' ח טז). אין לי אלא נוטל ממון שיש לו שלום. מנין שאף המתחייב ממון שגם הוא סופו שלום שנ' וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום. אין לי אלא לבעלי דינים ומנין אף לכל ישראל ת"ל ידין עמך בצדק וענייך במשפט (תה' עב ב) מה כת' אחריו ישאו הרים שלום לעם. אין לי אלא בני אדם בלבד מנין שהמשפט שלום אף לבהמות ולחיות ולכל בעלי חיים ת"ל ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ וג' והיה צדק אזור מתניו מה כת' אחריו וגר זאב עם כבש וגמר עם גדי ירבע וג' לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' (ישע' יא ה - ו, ט) דעה זו היא המשפט שכן הוא אומ' לשלום התמלק כי אתה מתחרה בארז אביך הלא אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו דין עני ואביון אז טוב הלא היא הדעת אותי נאום ה' (ירמ' כב טו).

8. מדרש תהלים (בובר) מזמור לו

[א] [לו, א] לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה, זהו שאמר הכתוב אל יקנא לבך בחטאים (משלי כג יז), ובמה תקנא, כי אם ביראת ה' כל היום (שם שם / משלי כ"ג), אל תקנא כנרן של רשעים, שאינו כלום, כמה שמן יש בו, שמינית או רביעית, אין לו אחרית, השמן משתלם, והנר מתכבה מיד, וכן הוא אומר כי לא תהיה אחרית לרע נר רשעים ידעך (שם / משלי כד כ), הלכה האורה שלו, לכך אמר (דוד) אל יקנא לבך בחטאים, קנא לנר שאינו נדעך לעולם, ואין האור שלו פוסקת, ואיזה הוא, זה כי נר מצוה ותורה אור (שם / משלי ו כג), לכך אל יקנא לבך בחטאים, אמר הקדוש ברוך הוא קנא לי, שאילולי הקנאה אין העולם עומד, ואין אדם נושא אשה, ואינו בונה בית, שאילולי שקנא אברהם, לא היה קונה שמים וארץ, ואימתי קנא שאמר למלכי צדק כיצד יצאת מן התיבה, אמר ליה בצדקה שהיינו עושים שם, אמר לו וכי מה צדקה היה לכם לעשות בתיבה, וכי עניים היו שם, והלא לא היו שם אלא נת ובניו, ולמי הייתם עושין צדקה, אמר ליה על הבהמה ועל החיה ועל העוף, לא היינו יושנים, אלא נותנים היינו לפני זה ולפני זה כל הלילה, אותה שעה אמר אברהם ומה אילולי שעשו צדקה עם בהמות וחיה ועוף לא היו יוצאין, וכיון שעשו צדקה יצאו, ואני אם אעשה עם בני אדם על אחת כמה וכמה, באותה שעה נטע אשל בכאר שבע, אכילה שתיה לוויה, וכן אמר שלמה וראיתי אני את כל עמל (קהלת ד ד), לכך נאמר אל יקנא לבך בחטאים.

9. אורות התחיה / לח

החֲכָמָה שֶׁמִּתְרַבֶּה מִתּוֹךְ קִנְאֵת סוֹפְרִים, פִּינּוֹן שֶׁבָּאָה מִתּוֹךְ קִנְאָה סוֹפָה לְהַרְקֵב, וְכָל רִקְבּוֹן יֵשׁ בּוֹ סִרְחוֹן, וְזֹאת הִיא חֲכָמַת סוֹפְרִים שֶׁתִּסְרַח בְּעֶקְבָּתָהּ דְּמִשְׁחָא וְעַל-יְדֵי סִרְחוֹן זֶה תִּתְבַּטֵּל צוּרְתָהּ הַקּוֹדֶמֶת, וְיוֹחֵל לִהְיוֹת מְאִיר אֹרֶךְ הַנֶּשְׁמָה שֶׁל הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה מִכָּל קִנְאָה, שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מִחֲכָמַת סוֹפְרִים הִיא הַחֲכָמָה שֶׁתִּצָּא לְאוֹר עַל-יְדֵי שִׁיר חֲדָשׁ וְשֵׁם חֲדָשׁ אֲשֶׁר פִּי ד' יִקְבְּנוּ. "וְיִהְיֶה כִּזְיַת הוֹדוֹ וְרִיחַ לוֹ כְּלִבְנוֹן"

10. שמונה קבצים / קובץ א / קכט.

קכט. יש יצר הרע נסתר מאד במעמקי הנפש, קנאה מרקבת עצמות, המביאה רפיון ומחשכים לכל רעיון של אורה. הקנאה היא מוזהר. רבים לא יכירוה, מפני שישנם כמה גורמים שמונעים את השפה מלהביעה, אבל היא ישנה, נרדמה היא במחבואי הנפש האנושית, והיא יוצאת לפעמים בצורות שונות, חוץ מצורתה האמיתית, כדרך של כל התוצאות של הקנאה שאינם מתלבשות כ"א במלבוש נכרי, ונושאות עליהן תמיד שם זה. הקנאה המוזהר הזאת, היא הקנאה באלהים, האדם מקנא הוא באלהים על אשרו האין סופי, על שלמותו המוחלטת. הקנאה הזאת גורמת עקמימות הדעת וחשכת המחשבה, טמטום השכל ורוגז הרוח, וכשכל האמצעים אינם מספיקים להכיל את זעמה היא מסיימת בכפירה מוחלטת, כדי להסיר מהנפש הכואבת, אכולת הרקב. את העוקץ של הקנאה, הדוקר נורא אין מרפא למחלה זו, כ"א הארה עליונה של דעת אלהים בבידור ובעומק הגיון. הנתיות המיוחדות ביחוד להסרת הנגע של קנאה זאת, שבהסרתו נפטר ג"כ מכל התולדות הרעות של הלבושים השונים שהיא מתלבשת בהם עד מחלת הכפירה המשועממת, המתפשטת בדורנו בתור מחלת הזמן. הנתיות הללו שתים הן, האחת היא נתיבה מדעית טהורה, והשניה מדעית מוסרית. הנתיה המדעית מבררת, שההבדל שבין האלהים והעולם תלוי הוא רק בדעה והשגה וארחות החיים. כל מה שהדעה מתעלה, מתקרב האדם והעולם לגודל האלהי, וברוממותו העליונה של האדם והכרתו הגמורה מוצא הוא שהכל הוא כלול באלהים, והעצמיות הפרטית של כל פרט מפרטי ההויה איננו כ"א התגלות אלהות, הזורחת בגוונים שונים לפנינו, ולפי זה כל האושר האלהי הלא הוא אושר של הכל. והאושר הוא הולך ומתגדל, כל מה שהידיעה האלהית היא הולכת ומתבררת. וזהו סוד העונג הנעלה של ההשגה האלהית, שהוא הולך וחש את אשרו העליון, את שלמותו הנצחית, המלאה חדוה ועז, ואין כאן מקום לשום קנאה.